

УДК 327

Слісаренко В.Н.¹, Купіна Л.З.²

¹ студ. гр. Ю-210 НУ «Запорізька політехніка»

² викл. НУ «Запорізька політехніка»

ІНФОРМАЦІЙНО-КІБЕРНЕТИЧНА МОДЕЛЬ

У сучасній політичній науці набули поширення такі нові підходи синергетичний та транзитологічний, які також застосовуються до аналізу політичних систем. Синергетика зазначає, що у будові політичної системи є слабкі місця, «дірки», де удар впливу, що обурює, дає найбільші наслідки.

Тому, особливості дестабілізації політики залежать не від специфіки зовнішнього впливу, як від устрою самої системи. У стані максимуму внутрішньої нерівноваги політика вступає у біфуркаційну фазу розвитку, для якої характерне зникнення колишньої системної якості. Припускаючи безліч шляхів розвитку різних політичних систем, що прокладають індивідуальні маршрути через точки біфуркації, синергетика з'ясовує єдині принципи розвитку політичної системи. Транзитологічний підхід зосереджує увагу на дослідженні процесів перетворення однієї політичної системи на іншу. Найчастіше даний підхід застосовується вивчення переходу від авторитарних до демократичним режимам. Так однією з найбільш показових концепцій цього напрямку є концепція Хантінгтона про «хвилі демократизації». Активно цей підхід застосовується до аналізу політичної системи Росії, зокрема, такими авторами як Мельвіль Ю.А. та ін.

У сучасній західній політичній науці дещо нове нам поняття «політична кібернетика» позначає область теоретичних і прикладних політологічних досліджень, що з вивченням, моделюванням і прогнозуванням політичних процесів і явищ шляхом використання комунікаційно-кібернетичних моделей. Виділення політичної кібернетики у відносно самостійний напрямок багато в чому було викликано розвитком прикладних аспектів кібернетичної теорії, що в цілому вивчає найбільш загальні закономірності процесів інформаційного обміну та управління в технічних, біологічних, людино-машинних, економічних та соціальних системах. Спираючись на деякі результати математичної логіки, теорії ймовірностей та статистичної фізики, а також на досягнення електронної техніки, кібернетика використовує кількісні аналогії між роботою машини, діяльністю живих істот та деякими соціальними явищами. Ці аналогії ґрунтуються на тому, що як у складному технічному пристрої, одним з прикладів якого є ЕОМ, так і в живому організмі і в людському співтоваристві можуть бути виділені керуючі та керовані складові, пов'язані між собою за допомогою інформаційних сигналів, що передаються. Зрозуміло, що ці аналогії, як будь-які аналогії взагалі, приблизні; проте, їх кількісна сторона дає можливість побудови цільної теорії управління та зв'язку або теорії комунікації, що застосовується у суттєво різних галузях.

Функціональна єдність дії технічних, біологічних та соціальних керуючих систем виражається в універсальному характері зворотного зв'язку – принципу, суть якого полягає в тому, що кожен наступний вплив на керований об'єкт визначається на підставі відомостей про результати попереднього впливу – стосовно класу явищ, що належать до окремих видів цілеспрямованої діяльності, спільним поняттям «комунікація», або «зв'язок». У цьому управлінні сприймається як окремий випадок комунікації.

Насправді, ці два поняття, що передбачають характерний для принципу зворотного зв'язку двосторонній обмін інформацією між складовими частинами певної системи, позначає, як наголошував М. Вінер, «поява по суті однієї природи». Коли будь-яка людина входить у комунікацію, чи, користуючись більш звичним терміном, у спілкування з іншим, він повідомляє йому у тому чи іншому вигляді інформаційний сигнал; у свою чергу, встановлюючи зв'язок у протилежному напрямку, цей інший повертає подібний сигнал, що містить інформацію, яка була недоступна для першого. Якщо одна людина управляє діями іншої, то вихідний сигнал, очевидно, дається в імперативній формі, проте техніка комунікації при цьому анітрохи не відрізняється; більше, щоб управління було дієвим, «керуючий» повинен стежити за будь-якими сигналами, які надходять від «керованого» і можуть вказувати, що команда управління прийнята, зрозуміла та виконується.

З функціональної точки зору, подібним чином здійснюється інформаційний обмін між «керуючою» та «керованою» обчислювальними машинами, а також – до певної міри – та обробка мозком людини сигналів, що надходять по доцентрових нервах від органів чуття у разі цілеспрямованої діяльності. Зазначена обставина давала підстави стверджувати, що існує «принципова єдність низки завдань, у центрі яких були питання комунікації, управління та статистичної механіки, і до того ж як у машині, так і в живій тканині».